

UZROČNA (KAUZALNA) ISTRAŽIVANJA

Medijska Osobnost
d.o.o. Split

Europska unija
"Zajedno do fondova EU"

EUROPSKI STRUKTURNI
I INVESTICIJSKI FONDOVI

UČINKOVITI
LJUDSKI
POTENCIJALI

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.
Sadržaj ovog materijala isključiva je odgovornost Udruge VISOKI JABLANI.

Uzročna istraživanja

- Kako i kada se koristi uzročno (kauzalno) istraživanje?
- *Uzročno, tj. kauzalno istraživanje se koristi kada u istraživanju želimo istražiti uzročnu vezu između poduzetih aktivnosti i reakcija koje te aktivnosti izazivaju.*
- Uzročno istraživanje – sinonim za eksperiment

Uzročna istraživanja

- Eksperiment:
 - Najpovoljnija metoda za otkrivanje veza između tržišnih pojava
 - Istraživač kontrolira situaciju istraživanja tako da bi mogao ocijeniti uzročnu povezanost među varijablama
 - Istraživač mijenja i kontrolira barem jednu nezavisnu varijablu i promatra mijenjanje zavisne varijable.

Uzročna istraživanja

- *Eksperiment je postupak kojim se namjerno izaziva pojavu u kontroliranim uvjetima da bi se istu pojavu pratilo ili mjerilo.*
- Tri bitna elementa ove definicije:
 - Namjerno izazivanje pojave
 - Kontroliranje uvjeta
 - Opažanje i mjerenje

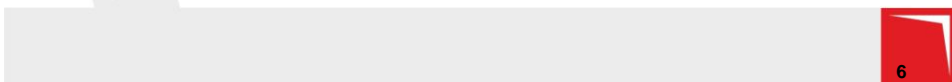
Uzročna istraživanja

- ***Eksperiment je istraživački postupak u kojemu su uvjeti kontrolirani, tako da se nezavisna varijabla može mijenjati da bi se testirala hipoteza s obzirom na zavisnu varijablu.***
- ***Eksperiment omogućuje ocjenu uzročne povezanosti između nezavisne i zavisne varijable dok su sve ostale varijable uklonjene ili su pod kontrolom.***

Uzročna istraživanja

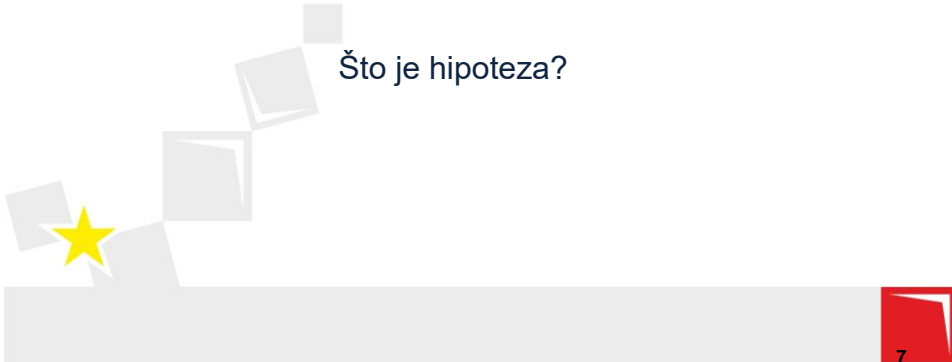
- Postupak eksperimenta
 1. definiranje problema
 2. postavljanje hipoteze
 3. definiranje nezavisne varijable
 4. definiranje zavisne varijable
 5. izbor vrste eksperimenta
 6. kontrola eksperimenta
 7. postupak provođenja eksperimenta
 8. statistička analiza i interpretacija rezultata

Uzročna istraživanja

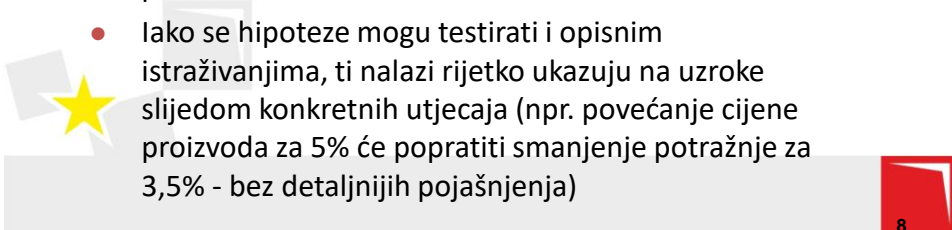
- **Definiranje problema istraživanja** (1. faza)
 - vrlo konkretna i eksplicitna
 - oblika “hoće li X uzrokovati Y”

Što je hipoteza?

Uzročna istraživanja

- **Postavljanje hipoteze** (2. Faza - nastavak)
 - Hipoteze se javljaju paralelno s definiranjem problema istraživanja i predstavljaju moguće odgovore na problem istraživanja
 - Mogu se postavljati i u odričnom obliku npr. “Promjena cijene neće utjecati na potražnju za proizvodom X”
 - Iako se hipoteze mogu testirati i opisnim istraživanjima, ti nalazi rijetko ukazuju na uzroke slijedom konkretnih utjecaja (npr. povećanje cijene proizvoda za 5% će popratiti smanjenje potražnje za 3,5% - bez detaljnijih pojašnjenja)

Uzročna istraživanja

- **Definiranje nezavisne varijable** (3. faza)
 - *nezavisna varijabla* - ona kojom se može utjecati na pojavu ili drugu varijablu i koju se može mijenjati neovisno od drugih varijabli (npr. oglašavanje, cijena, oblikovanje proizvoda ili ambalaže itd.)
- **Definiranje zavisne varijable** (4. faza)
 - *zavisna varijabla* – ona na koju se utječe, odnosno ona za koju se pretpostavlja da će se mijenjati pod utjecajem nezavisne varijable (npr. preferencije potrošača, količina prodane robe itd.)

9

Uzročna istraživanja

- **Odabir vrste eksperimenta** (5. faza)
- **Kontrola eksperimenta** (6. faza)
 - postupak kojim se osigurava djelovanje nezavisne na zavisnu varijablu, a isključuje tj. onemogućuje utjecaj vanjskih varijabli prilikom odvijanja eksperimenta
 - *Vanjske varijable* – moraju biti poznate i mora ih se kontrolirati

10

Uzročna istraživanja

- **Kontrola eksperimenta – nastavak (6. faza)**
 - a) Tehnika eliminacije
 - Uklanjanje vanjskih utjecaja na pojavu
 - b) Stalnost uvjeta
 - Vanjske varijable se održavaju konstantnima
 - c) Tehnika postizanja ravnoteže
 - Neutraliziranje utjecaja (poznatih) vanjskih varijabli
 - d) Tehnika rotacije
 - Subjekt eksperimenta je izložen većem broju eksperimentalnih tretmana
 - e) Tehnika poništavanja
 - Neutraliziranje utjecaja nepoznatih vanjskih varijabli putem lojalne kontrolne skupine

11

Uzročna istraživanja

- **Postupak provođenja eksperimenta (7. faza)**
 - namjerno izazivanje pojave (djelovanje nezavisne varijable na zavisnu) u kontroliranim uvjetima
 - "eksperimentalni tretman" – promjene nezavisne varijable radi promatranja efekata na zavisnim varijablama
 - jedinica istraživanja - osobe nad kojima se eksperiment provodi - "ispitanici", "subjekti"

12

Uzročna istraživanja

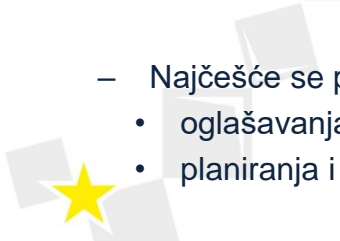
- Načini izvođenja eksperimenta
 - Laboratorijski eksperiment
 - Terenski eksperiment

13

Uzročna istraživanja

- Laboratorijski eksperiment
 - provođenje eksperimenta u prostoriji istraživačkog instituta ili drugoj odgovarajućoj prostoriji, kako bi se postigla maksimalna kontrola uvjeta u kojima se eksperiment odvija
 - Najčešće se provode za potrebe:
 - oglašavanja, pakiranja, dizajna te
 - planiranja i razvoja novoga proizvoda

14

Uzročna istraživanja

- Laboratorijski eksperiment
 - Testovi za potrebe oglašavanja, pakiranja, dizajna
 - mjerenje reakcija ispitanika na propagandnu poruku, pakiranje ili dizajn proizvoda.
 - Pretpostavlja se da će pozitivni stavovi ispitanika kasnije utjecati na njihove kupovne odluke
 - Testovi za potrebe planiranja i razvoja novoga proizvoda
 - ocjenjivanje razumljivosti i/ili sklonosti potrošača prema osobinama proizvoda,
 - nastoji se pronaći takva kombinacija koja će u najvećoj mjeri zadovoljiti potrošače.
 - *test koncepcije proizvoda - utvrđivanje razumljivosti osnovne svrhe proizvoda, karakteristika i koristi za potrošača*
 - *test sklonosti - testiraju se preferencije ispitanika prema proizvodu s obzirom na njegove osobine*
 - *najčešće se primjenjuje test usporedbe sličnih proizvoda u parovima*

15

Uzročna istraživanja

- Nedostaci laboratorijskog testa
 - nemogućnost potpune simulacije odnosa na tržištu
 - situacija potrošnje je stvorena umjetno
 - sklonost izražavanja pozitivnog mišljenja i stavova o besplatno dobivenim proizvodima
 - saznaje se sklonost potrošača samo u pogledu osobina koje se testiraju i samo za proizvode koji su testirani

16

Uzročna istraživanja

- Terenski eksperimenti – odvijaju se u prirodnoj situaciji, pri čemu nije moguća potpuna kontrola vanjskih varijabli
- Mogu se provoditi kao:
 - Test u kućanstvu
 - uvjeti su nešto prirodniji od onih u laboratoriju; obično se koristi za potrebe testa proizvoda
 - slično kao i u laboratorijskom eksperimentu – problem sa sklonošću ispitanika da se koncentriraju na karakteristike proizvoda kojima inače potencijalno ne bi pridavali veliku važnost

17

Uzročna istraživanja

- Terenski eksperimenti (nastavak)
 - Terenski eksperiment ili test na tržištu (pokusni marketing)
 - Provodi se u prirodnim uvjetima, u kontroliranom postupku, na prostorno ograničenom tržištu (test tržište).
 - Osnovna prednost - ispitanici ne znaju da se provodi istraživanje te se ponašaju sasvim prirodno tj. nepristrano.
 - Osnovni nedostatak – teško je kontrolirati vanjske varijable

18

Uzročna istraživanja

- Povezanost između prirodnosti uvjeta i mjesta provođenja eksperimenta

MOGUĆNOST KONTROLE VANJSKIH VARIJABLI

PRIRODNOST UVJETA EKSPERIMENTA

19

Hvala na pažnji!!!

Europska unija
"Zajedno do fondova EU"

EUROPSKI STRUKTURNI
I INVESTICIJSKI FONDOVI

EF
UČINKOVITI
LJUDSKI
POTENCIJALI

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.
Sadržaj ovog materijala isključiva je odgovornost Udruge VISOKI JABLANI.